

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта. Географія
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Земельні ресурси**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта**, предметної спеціальності **014.07 Середня освіта. Географія**, освітньої програми “**Географія**”.

Укладач: Салюк Мар’яна Романівна, доцент, кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **Фізичної географії та раціонального природокористування**

протокол № 11 від «25» червня 2021 р.

Завідувач кафедри Поп С.С.

Схвалено методичною комісією географічного факультету

протокол № № 8 від «29» червня 2021 р.

Голова методичної комісії Потіш Л.А.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	4-й	4-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 7	VII	VII
	Лекції:	
	36 год.	10 год.
	Практичні (семінарські):	
	24 год.	8 год.
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні: -	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота:	
	60 год.	102 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Земельні ресурси**» – це отримання знання про поширення ґрунтів на суходолі, вивчення зв'язку і взаємодії між компонентами географічної оболонки, які призводять до формування особливого природно-історичного тіла – ґрунту; розкриття сутність ґрунту як головної складової земельних ресурсів, з'ясування проблем їх використання та збереження. Поряд з розглядом загальних закономірностей географії ґрунтів, важливо показати роль окремих факторів у диференціації ґрунтового покриву, а також розгляд основних завдань, що стоять перед географією ґрунтів у зв'язку з обліком земельного фонду. З'ясувати загальні особливості земельного фонду світу, проаналізувати поширення земельних ресурсів в межах материків, регіонів, країн та здійснити оцінку їхнього стану й потенційних можливостей раціонального використання.

Завдання вивчення дисципліни:

- володіти науковими теоретичними знаннями, знати методологію та принципи географії ґрунтів і земельних ресурсів;
- розуміти теоретичні і практичні проблеми в галузі географії ґрунтів і земельних ресурсів, що необхідні для аналізу та прийняття рішень в сфері природокористування;
- володіти основними законами та закономірностями поширення ґрунтів на земній кулі;
- здатність використовувати знання із географії ґрунтів для обліку земельного фонду світу;
- виявляти фактори, що визначають формування ґрунтового різноманіття;
- здатність аналізувати земельні ресурси світу та України, проводити їх оцінку;
- розуміти застосування на землях природоохоронних заходів, охорони ґрунтів від забруднення, ерозії та несприятливих явищ.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ФК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 7. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

ПК 1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

ПК 2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ПК 3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України.

ПК 4. Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Земельні ресурси**» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми «Географія»:

ОК 2.3 «Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів»

ОК 2.1 «Загальне землезнавство»;

ОК 2.9 «Фізична географія материків та океанів і методика її навчання»;

ОК 2.7 «Біогеографія»;
ОК 1.10 «Основи екології і екологія людини».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Географія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (РН):

Програмні результати навчання	Шифр РН
Знає основні історичні етапи розвитку предметної області.	РН 1
Уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної науки.	РН 13
Пояснює просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.	РН 14
Описує основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.	РН 15
Пояснює зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства.	РН 16
Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії.	РН 18
Уміє характеризувати природні ландшафти і регіони, пояснювати їхні особливості та взаємозв'язки, сформовані географічним положенням й іншими географічними чинниками (зокрема під час навчальних польових практик).	РН 19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Земельні ресурси»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Формування у здобувачів знань про основні поняття навчальної дисципліни; застосування законів ґрунтово-географічне районування для характеристики поширення ґрунтів на суходолі; розуміння чинників ґрунтоутворення та їх роль у формуванні ґрунтів та земельних ресурсів.	РН 1, 5, 13
Поглибити знання про склад, будову, фізичні, фізико-хімічні та морфологічні властивості ґрунтів; обґрунтовувати меліоративні заходи необхідні для підвищення родючості ґрунтів.	РН 16, 18
Знати категорії земельного фонду та їхні діагностичні ознаки.	РН 15, 18
Знати структуру земельного фонду світу, України та особливості в розрізі адміністративно-територіальних утворень.	РН 16, 18, 19
Уміти характеризувати ґрунтовий покрив та земельні ресурси на різних організаційних та просторово-часових рівнях.	РН 14, 16
Давати оцінку сучасного стану ґрунтового покриву та земельних ресурсів, володіти знаннями щодо захисту ґрунтів від деградаційних процесів.	РН 15
Уміти проводити розрахунки структури земельних ресурсів, отримані результати зображати у вигляді діаграм та картограм.	РН 19
Уміти користуватися звітними матеріалами управлінь земельних ресурсів.	РН 15, 19
Володіти методикою опрацювання відомостей щодо розподілу земель за	РН 15, 19

формами власності та видами користування.	
---	--

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда), практичні (практична робота), наочні (ілюстрації, демонстрації).

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- поточне усне опитування;
- модульне опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виконання практичних робіт;
- залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування на практичних заняттях, спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів; виконання самостійної роботи.

Форма модульного контролю: контрольна робота з тем змістовного модуля.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік у формі усної перевірки знань.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	CP	45	100
10	10	10	5	5	5	10		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	CP	45	100
10	10	10	5	10	10		

T5, T6 ... – теми практичних робіт

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	6	45	5	45
Презентація			1	10
Реферат	1	10		
Модульна контрольна робота	1	45	1	45
Разом	8	100	7	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Земельні ресурси» проводиться двічі на семестр, а саме на 8 та 15 тижнях навчання згідно розкладу модульних контролів визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за практичні роботи та самостійну роботу. Максимальна кількість балів одержаних під час контрольної роботи становить 45.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на три теоретичних запитання, які максимально оцінюються по 15 балів за кожне (разом 45 балів).

Критерії оцінювання модульного циклу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка: національна та ECTS	Критерії оцінювання
90 – 100	Відмінно А	Студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
82-89	Добре В	Студент повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою
74-81	Добре С	Студенту розкрив теоретичні питання, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.
64-73	Задовільно D	Студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння матеріалу.
60-63	Задовільно E	Студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі.
35-59	Незадовільно FX	Студенту не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	Незадовільно F	Студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачі, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Під час другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами підсумкового модульного контролю на момент оголошення результатів. У разі, якщо здобувач бажає поліпшити свою оцінку, він складає залік за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль з дисципліни «Земельні ресурси» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю усна.

Протягом семестру студенти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводяться в національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ECTS. Якщо студент набрав 60 і більше

балів, то залік може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів.

Якщо студент за результатами підсумкового модульного контролю набрав 60 і більше балів, а на заліку отримав менше 60 балів, то викладач має право з метою з'ясування повноти оволодіння програмою дисципліни, сформованості умінь та навичок, поставити додаткові питання в межах програми навчальної дисципліни. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем з врахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання.

Критерії оцінювання доводяться до відома студентів на першому занятті.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Ґрунти – як складова земельного потенціалу. Географія ґрунтів світу та України .

Тема 1-2. Вступ до курсу. Історія створення ґрунтової карти світу та України. Закони географії ґрунтів. Зміст, історія і завдання навчальної дисципліни. Ґрунтова карта світу. Ґрунтова карта України. Світова реферативна база ґрунтів. Основні закономірності географічного поширення ґрунтів. Система таксономічних і класифікаційних одиниць. Схеми ґрунтового-географічного районування світу й України. Секторна модель структури ґрунтового покриву континентів.

Тема 3. Ґрунти полярного і бореального ґрунтового-біокліматичних поясів та їх земельні ресурси. Арктичні і тундрові ґрунти. Болотні ґрунти. Мерзлотно-тайгові ґрунти. Підзолисті ґрунти. Дерново-підзолисті ґрунти. Розподіл земельних ресурсів в межах цих поясів.

Тема 4-5. Ґрунти суббореального ґрунтового-біокліматичного поясу та їх земельні ресурси. Бурі лісові ґрунти. Сірі лісові ґрунти. Чорноземи лісостепу і степу. Каштанові ґрунти. Сіро-бурі і бурі ґрунти пустель і напівпустель. Розподіл земельних ресурсів в межах цих поясів.

Тема 6. Ґрунти субтропічного ґрунтового-біокліматичного поясу та їх земельні ресурси. Ґрунти сухих і вологих субтропічних лісів. Ґрунти постійно- і сезонно-вологих лісів і саван. Ґрунти напівпустельних і пустельних областей субтропіків і тропіків. Розподіл земельних ресурсів в межах цих поясів.

Тема 7. Ґрунти тропічного ґрунтового-біокліматичного поясу та їх земельні ресурси. Ґрунти вологих тропічних лісів. Ґрунти постійно- і сезонно-вологих лісів і саван. Ґрунти напівпустельних і пустельних областей тропіків. Розподіл земельних ресурсів в межах цих поясів.

Тема 8. Ґрунти та структура ґрунтового покриву зони Мішаних лісів (Полісся) та Лісостепу. Структура ґрунтового покриву. Дерново-підзолисті ґрунти. Дернові ґрунти. Болотні ґрунти. Болотні ґрунти. Лучні ґрунти. Алювіальні ґрунти. Сірі лісові ґрунти. Чорноземи

лісостепу. Чорноземи опідзолені. Чорноземи типові. Лучно-чорноземні ґрунти. Їх морфогенетична характеристика. Їх морфогенетична характеристика.

Тема 9. Ґрунти та структура ґрунтового покриву зони Степу. Ґрунти Українських Карпат та гірського Криму. Чорноземи звичайні. Чорноземи південні. Чорноземи на нелесових породах. Особливості формування гірських ґрунтів. Висотна поясність ґрунтового покриву гірських країн. Ґрунти Передкарпаття. Ґрунти висотних поясів Карпат. Ґрунти Закарпаття. Буроземи. Дернові ґрунти. Дерново-опідзолені ґрунти. Ґрунти внутрішнього та зовнішнього пасма Кримських гір. Ґрунти південного берега Криму. Чорноземні ґрунти. Буроземи гірсько-лісові. Коричневі ґрунти. Каштанові ґрунти. Їх морфогенетична характеристика.

Змістовий модуль II.

Земельні ресурси світу та України

Тема 10. Місце і роль земельних ресурсів у суспільному виробництві та функціонуванні біосфери. Особливості земельних ресурсів як основного засобу виробництва у сільському господарстві. Таксономічні одиниці земельного фонду. Основні екологічні функції земельних ресурсів. Особливості формування земельної власності на території України. Історичні етапи формування земельної власності. Регіональні особливості формування земельної власності. Сучасний етап формування власності на землю.

Тема 11. Земельні ресурси світу. Структура та сучасний стан використання світового земельного фонду. Розподіл земель в межах ґрунтово-біокліматичних поясів. Потенціальні можливості використання земельних ресурсів світу. Деградаційні процеси, які обумовлюють зменшення кількості та якості світових земельних ресурсів. Екологічний стан земельних ресурсів світу.

Тема 12. Сучасний стан і використання земельних ресурсів України. Структура земельних ресурсів України та їхні регіональні відмінності. Структура і географія сільськогосподарських земель, лісів та інших лісо вкритих площ, забудованих земель.

Тема 13. Земельні ресурси України. Землі природно-заповідного фонду України. Географія земель оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення. Земельні ресурси населених пунктів України. Класифікація населених пунктів та їхнє соціально-економічне значення. Структура земельного фонду населених пунктів та особливості їхнього використання.

Тема 14. Розподіл земельного фонду України за землевласниками, землекористувачами. Класифікаційні категорії землевласників, землекористувачів за період реформування земельних відносин. Сучасний стан розподілу земельного фонду України за землевласниками, землекористувачами.

Тема 15-16. Ринок землі в Україні. Екологічний стан земельних ресурсів України. Загальні положення та правові основи ринку землі. Порядок купівлі-продажу землі та продажу земельних ділянок на конкурентних засадах. Сучасний стан ринку земель несільськогосподарського призначення в Україні. Екологічні проблеми сучасного землекористування. Законодавство України у галузі охорони земель.

Тема 17. Деградаційні процеси у ґрунтах та охорона земель. Водна ерозія. Вітрова ерозія. Опустелювання. Засолення ґрунтів. Осолонцювання. Затоплення ґрунтів. Техногенне забруднення ґрунтів. Фізична та хімічна деградація. Шляхи та методи боротьби з деградаційними процесами.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	Форма навчання: <i>денна</i>	
	р	о

у тому числі

		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
7-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1-2. Вступ до курсу. Історія створення ґрунтової карти світу та України. Закони географії ґрунтів.	10	4				6
Тема 3. Ґрунти полярного і бореального ґрунтово-біокліматичних поясів та їх земельні ресурси.	7	2	2			3
Тема 4-5. Ґрунти суббореального ґрунтово-біокліматичного поясу та їх земельні ресурси.	12	4	2			6
Тема 6. Ґрунти субтропічного ґрунтово-біокліматичного поясу та їх земельні ресурси.	7	2	2			3
Тема 7. Ґрунти тропічного ґрунтово-біокліматичного поясу та їх земельні ресурси.	7	2	2			3
Тема 8. Ґрунти та структура ґрунтового покриву зони Мішаних лісів (Полісся) та Лісостепу.	7	2	2			3
Тема 9. Ґрунти та структура ґрунтового покриву зони Степу. Ґрунти Українських Карпат та гірського Криму.	6	2	1			3
Модульна контрольна робота	4		1			3
Разом за модуль	60	18	12			30
Модуль 2						
Тема 10. Місце і роль земельних ресурсів у суспільному виробництві та функціонуванні біосфери.	9	2				3
Тема 11. Земельні ресурси світу.	11	4	2			6
Тема 12. Сучасний стан і використання земельних ресурсів України.	11	2	2			4
Тема 13. Земельні ресурси України .	11	2	2			
Тема 14. Розподіл земельного фонду України за землевласниками, землекористувачами.	11	2	2			4
Тема 15-16. Ринок землі в Україні. Екологічний стан земельних ресурсів України.	9	4	2			6
Тема 17. Деградаційні процеси у ґрунтах та охорона земель.	11	2	1			4
Модульна контрольна робота	1		1			3
Разом за модуль	60	18	12			30
Разом за семестр	120	36	24			60

(заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	Форма навчання: заочна	
	у тому числі	у тому числі

		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
7-й семестр						
Тема 1. Вступ до курсу. Історія створення ґрунтової карти світу та України. Закони географії ґрунтів.	9,5	0,5	0,5			7
Тема 2. Ґрунти полярного і бореального ґрунтово-біокліматичних поясів та їх земельні ресурси.	10,5	0,5	0,5			7
Тема 3. Ґрунти суббореального ґрунтово-біокліматичного поясу та їх земельні ресурси.	11	1	0,5			7
Тема 4. Ґрунти субтропічного ґрунтово-біокліматичного поясу та їх земельні ресурси.	11	1	0,5			7
Тема 5. Ґрунти тропічного ґрунтово-біокліматичного поясу та їх земельні ресурси.	11	1	0,5			7
Тема 6. Ґрунти та структура ґрунтового покриву зони Мішаних лісів (Полісся) та Лісостепу.	11	0,5	0,5			7
Тема 7. Ґрунти та структура ґрунтового покриву зони Степу. Ґрунти Українських Карпат та гірського Криму.	11	1	0,5			7
Тема 8. Місце і роль земельних ресурсів у суспільному виробництві та функціонуванні біосфери.	9,5	0,5	0,5			7
Тема 9. Земельні ресурси світу.	11,5	1	1			8
Тема 10. Сучасний стан і використання земельних ресурсів України.	11,5	1	0,5			7
Тема 11. Земельні ресурси України.	10,5	1	1			8
Тема 12. Розподіл земельного фонду України за землевласниками, землекористувачами.	10,5	1	0,5			8
Тема 13. Ринок землі в Україні. Екологічний стан земельних ресурсів України.	10,5	0,5	0,5			8
Тема 14. Деградаційні процеси у ґрунтах та охорона земель.	11	0,5	0,5			7
Разом за семестр	150	10	8			102

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Ґрунтово-географічне районування. Ґрунтово-біокліматичні пояси світу.	2	1
2	Мегаструктура ґрунтового покриву світу.	2	0,5
3	Географія, морфогенетичні особливості та фізико-хімічні властивості ґрунтів полярного та бореального ГБК поясів світу. Розподіл земельних ресурсів в межах поясів.	2	0,5
4	Географія, морфогенетичні особливості та фізико-хімічні властивості ґрунтів суббореального ГБК поясу світу. Розподіл земельних ресурсів в межах поясу.	2	0,5

5	Географія, морфогенетичні особливості та фізико-хімічні властивості ґрунтів субтропічного ГБК поясу світу. Розподіл земельних ресурсів в межах поясу.	2	0,5
6	Географія, морфогенетичні особливості та фізико-хімічні властивості ґрунтів тропічного ГБК поясу світу. Розподіл земельних ресурсів в межах поясу	2	0,5
7	Кількісний аналіз ґрунтового покриву світу.	2	1
8	Кількісний аналіз земельних ресурсів світу.	4	1
9	Кількісний аналіз ґрунтів і земельних ресурсів України.	2	1
10	Кількісний аналіз землевласників та землекористувачів в Україні.	2	1
11	Кількісний аналіз ґрунтів та земельних ресурсів Закарпатської області	2	0,5
Разом		24	8

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Географія ґрунтів: зміст і завдання, історія науки.	3	4
2	Ґрунт і ґрунтовий покрив: суть понять, фактори формування, структура	3	4
3	Рациональне землекористування і заходи збереження ґрунтів	2	5
4	Система таксономічних одиниць класифікації ґрунтів	3	4
5	Класифікація зональних типів ґрунтів України	2	4
6	Таксономічні одиниці ґрунтового-географічного, агроґрунтового районування	2	5
7	Схема ґрунтового-географічного районування світу	3	4
8	Роль земельних ресурсів в якості екологічної ситуації окремих регіонів України та світу	3	4
9	Регіональні та глобальні проблеми використання земельного фонду	2	5
10	Динаміка структури земельних ресурсів України за період незалежності	2	4
11	Проблеми розширення площ орнопридатних земель та його вплив на екологічну ситуацію	3	4
12	Ринок землі в Україні: сучасний стан та перспективи	2	5
13	Грошова оцінка земель в Україні	3	5
14	Національна програма охорони земельних ресурсів	3	5
15	Земельні ресурси світу	3	5
16	Лісові землі світу	2	4
17	Земельні ресурси України	2	4
18	Землі сільськогосподарського призначення в Україні	3	5
19	Землі природно-заповідного фонду України	3	4
20	Зрошувальні та посушливі системи в Україні	2	4
21	Поширення чорноземів на земній кулі	3	4
22	Ґрунти суббореального (полярного, бореального, субтропічного, тропічного) ГБК	3	5
23	Охорона земельних ресурсів	3	5
Разом		60	102

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби:

- дидактичні матеріали (електронний варіант лекцій, комплексні контрольні роботи; презентації; підручники та навчальні посібники; нормативні документи тощо).
- мультимедійні засоби (електронні підручники, стенди, моделі, ресурси Інтернету) для пред'явлення дидактичного матеріалу;
- пакет завдань для модульного та підсумкового контролю.

Інформаційні технології та засоби онлайн навчання: прикладні програми (MS Office 2010, MS Windows XP), система електронного навчання Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>, електронна пошта на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ; електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ» <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui>, сайт УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua>, інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

Обладнання:

- прилади і матеріали Лабораторії ґрунтознавства;
- карти ґрунтів світу, карти ґрунтів України, атласи.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – Ч. 1. – 270 с.; Ч. 2. – 285 с.
2. Кіпчач Ф. Землі України: категорії, право власності, стан використання, охорона: навч. посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Ф. Кіпчач. – Львів : Видавничий центр ЛНУ, 2010. – 240 с.
3. Рациональне використання та охорона земельних ресурсів: Навчальний посібник / С.І. Веремєєнко С. І., С.С. Трушева С. С. – Рівне: НУВГП, 2008. – 162 с.
4. Паньків З.П. Земельні ресурси: Навчальний посібник. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 272 с.
5. Назаренко І.І. Ґрунтознавство: Підручник / І.І. Назаренко, С.М. Польчина, В.А. Нікорич. – Чернівці, 2008. – 400 С.

Допоміжна література

1. Третяк А.М. Земельні ресурси України та їх використання / А.М.Третяк, Д.Ф.Бамбідра. – К.: ТОВ «ЦЗРУ», 2003. 143 с.
2. Позняк С.П., Красєха Є.Н., Кіт М.Г. Картографування ґрунтового покриву / С.П. Позняк, Є.Н. Красєха, М.Г. Кіт. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 500 с.
3. Паньків З.П. Земельні ресурси: Навчальний посібник. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 272 с.
4. Лойко П.Ф. Земельний потенціал мира и России: пути глобализации его использования в XXI веке. – М.: Федеральний кадастровий центр «Земля», 2000. – 342 с.
5. Третяк А.М., Бамбідра Д.І. Земельні ресурси України та їх використання. – К.: ТОВ «ЦЗРУ», 2003. 143 с.
6. Возняк Р.П., Ступень М.Г., Падляк І.М. Земельно-правовий процес: Навчальний посібник. – Львів: «Новий Світ-200», 2006. – 224 с.
7. Третяк А.М. Землепорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій: навчальний посібник. – К: Вища освіта, 2006. – 528 с.
8. Земельний кодекс України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://yuristonline.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/007.php>
9. Сохнич А.Я. Моніторинг земель: Підручник / А.Я.Сохнич, М.С.Богіра, Д.І.Солярчук, В.В.Горлачук, І.М.Песчанська (за ред. д.є.н. Сохнича А.Я). – Львів: «Компанія «Манускрипт», 2008. – 264 с

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Підручники для вивчення навчальної дисципліни:

<http://www.dneprunat.dp.ua/document/mm/dd/guntoznavstvo.pdf>;

<http://ibhb.chnu.edu.ua/dpt/soilscience/biblioteka-kafedri>;

http://www.ussj.cv.ua/2011_t12_3-4/Travleyev.pdf;

<http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/5/42/2-42-k133.pdf>

<https://buklib.net/books/31337/>

2. Освітні портали:

<http://znau.edu.ua/tidings/top-news/dostup-do-povnotekstovikh-resursiv-springer-nature>;

<http://www.sd4ua.org/golovni-temi-stalogo-rozvitku/zemelni-resursi/>

<https://geomap.com.ua/uk-g11/98.html>